

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.612.2025

Warszawa, /elektroniczny znak czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 13797 Pani Posłanki Małgorzaty Pępek, w sprawie naprawy systemowych problemów w usługach opiekuńczych, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Świadczenie usług opiekuńczych reguluje art. 50 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214). Przepis ten stanowi, że osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy osób trzecich, a jest jej pozbawiona, przysługuje wsparcie w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych, a rodzina, a także niezamieszkujący z nią małżonek, wstępni czy zstępni nie mogą jej takiego wsparcia zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w:

- zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych (np. drobne zakupy, gotowanie, porządki w domu);
- opiece higienicznej (np. mycie, kąpanie, ubieranie, przesłanie łóżka, zmiana bielizny pościelowej);
- zaleconej przez lekarza pielęgnacji;
- w zapewnieniu kontaktów z otoczeniem (na ile to możliwe).

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 11 wskazanego aktu organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania - z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi - należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Oznacza to, że omawiana forma wsparcia jest obowiązkowa i w całości finansowana z budżetu gminy, nie zaś środków projektów konkursowych. Szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi) oraz dotyczące częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również tryb ich pobierania, określa w drodze uchwały rada gminy.

Inaczej sytuacja przedstawia się w kwestii realizowania przez gminy Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka 75+” Środki tego programu stanowią jedynie dodatkowe wsparcie samorządu gminnego w realizacji zadania własnego i nie powinny być podstawą zapewnienia świadczenia usług opiekuńczych mieszkańcom gminy.

Trzeba też podkreślić, że brak realizacji tego zadania obowiązkowego, również przez wskazaną w interpelacji gminę Żywiec, stanowi naruszenie obowiązującego prawa i skutkuje pozostawieniem mieszkańców bez przysługującego im ustawowo wsparcia. Kolejnymi konsekwencjami niewywiązywania się z realizacji zadania są nieprawidłowości dotyczące jakości i ciągłości świadczonych usług.

Gmina może świadczyć usługi opiekuńcze samodzielnie tj. zatrudniać w ośrodku pomocy społecznej opiekunki środowiskowe, kupować usługi na wolnym rynku i zlecać realizację tego zadania podmiotom, o których mowa w art. 25 ww. ustawy, zapewniając środki na ten cel.

Planując zlecenie świadczenia usług opiekuńczych podmiotowi zewnętrznemu jednostka określa w ofercie warunki, jakie winien spełnić oferent (również wymagania kwalifikacyjne w stosunku do osób świadczących usługi), adekwatne do potrzeb związanych z popytem na określone rodzaje usług, zapewnieniem ich odpowiedniego poziomu, jak również koniecznością zagwarantowania ich ciągłości.

Odnosnie do kwestii wynagradzania i motywowania pracowników należy dodać, że jeśli opiekunki środowiskowe zatrudnione w ośrodku pomocy społecznej są pracowniczkami samorządowymi, to warunki ich wynagradzania regulują przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1135) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1960, z późn. zm). Oznacza to, że kształtowanie całkowitej wysokości wynagrodzenia takich pracowniczek pozostaje w gestii ich pracodawcy samorządowego. Osoby zatrudnione w Ośrodku objęte są również dodatkiem motywacyjnym w wysokości 1000 zł miesięcznie, wypłacanym na podstawie rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027”.

W przypadku zlecenia przez gminę realizacji zadania świadczenia usług opiekuńczych innemu podmiotowi, opiekunki są pracowniczkami tego podmiotu i ich wynagrodzenia wynikają z zawartych z nim umów na świadczenie pracy.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stoi na stanowisku, że zarówno dla osób świadczących usługi opiekuńcze jak i beneficjentów tych usług korzystniejsze jest zatrudnienie opiekunek w OPS, jednak decyzja w tej sprawie - co wynika z obowiązujących przepisów prawa - pozostaje w gestii samorządu.

Informuję, że do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów włączono projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej (nr UD340). Aktualnie trwają prace nad projektem rozporządzenia w sprawie usług opiekuńczych.

Wydanie aktu wykonawczego jest konieczne ze względu na potrzebę ujednoczenia zasad świadczenia usług opiekuńczych w skali kraju. Dotychczasowe przepisy ustawowe określają jedynie ogólne ramy świadczenia tych usług, natomiast brakuje regulacji szczegółowych, dotyczących ich minimalnego zakresu, warunków realizacji, wymogów wobec osób je świadczących oraz sposobu monitorowania ich jakości. Przyjęcie rozporządzenia zapewni przejrzystość prawa, podniesie standard usług i pozwoli na ich lepsze dostosowanie do potrzeb osób korzystających z pomocy społecznej poprzez:

- ujednoczenie standardów w skali kraju;
- lepsze dopasowanie usług do realnych potrzeb osób korzystających z pomocy społecznej;
- podniesienie jakości usług poprzez wprowadzenie wymogów wobec osób świadczących usługi;
- zagwarantowanie przejrzystych mechanizmów monitorowania i oceny usług;
- zapewnienie ochrony praw zarówno odbiorców usług, jak i osób je świadczących.

Przyjęcie standardu usług opiekuńczych realizuje też jeden z priorytetów reformy opieki długoterminowej, świadczonej w ramach kamienia milowego A70G szerszej reformy A4.6 pn. „Wzrost współczynnika aktywności zawodowej określonych grup poprzez rozwój opieki długoterminowej” Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Pragnę również podkreślić, że projektowane rozporządzenie reguluje kwestie, o których Pani Posłanka wspomina w interpelacji, dotyczące m.in.: zapewnienia zastępstw za opiekunki przebywające na zwolnieniach lekarskich lub nieobecne z innych przyczyn, dostępności i nieprzerwanej, adekwatnej do potrzeb opieki w dni wolne i świąteczne.

Wejście w życie rozporządzenia w sprawie usług opiekuńczych przyczyni się do poprawy dostępności tej formy wsparcia, poprawi ich jakość, umożliwi dokonywanie oceny i ewaluację.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/